



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Apologia|| Pro Reverendis. Et Illvstris.|| Principibus
Catholicis, ac alijs ordinibus Impe-||rij aduersus mucores
& calumnias Buce-||ri, super actis Comiciorum||
Ratisponæ.||**

Eck, Johannes

Coloniae, 1542

VD16 E 262

Annotationes admonitoriae super eodem libro.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33616

oneri sint, sed ad exercendam pietatem & opera vere bona (de quibus Decalogus & Euāgelium præcipit) nos red dant alacriores.

ANNOTATIONES ECKII

in præcedentem librum, ubi uel errat, uel
friget uel caute legendus est.

P R A E F A T I O.



Hist. Tri-
part. lib. 3
cap. 6

Cap. 10

Mprobaturus aliqua libri præcedentis, pauca præfari volo: primo omnium nemo existimet me in cuiusquam odium hæc annotasse, aut detrahendi libidine adactum: sed veritate coactum (cuius merito semper debet esse victoria) in defensionem veræ fidei catholicæ, hæc ad piorum instructionem & consolationem scripsisse, quæ si Cæs. Maieitati (quæ mihi sacrosancta est ac augustissima, ac à deo ordinata, digna profecto quæ feliciori sæculo imperaret) fuissent monstrata, librum illum prorsus reieccisset, nedum eū principibus catholicis, aut collocutoribus obtulisset: Nec est res noua, huiusmodi libros principibus visis obtrudendam & Diuus Constantinus pius Augustus fidei expositionem ab Arrio & Euzoio suscepit, tam artificiose compositam, ut Imperator arbitraretur ipsos similia credere his patribus, qui in Nicæa conuenerant: unde per suasus ita est Christianissimus princeps, ut testaretur eorū rectam esse fidem per epistolam ad Alexandrinos, Aegyptum & Lybiam. Nemo enim sufficit satis cauere hæreticorum dolosnam Impe. volens experiri de Arrio, percūsus est, an Nicæni Concilij decreta seruaret: Ille repente subscripsit & Imperator miratus ei iuramentum detulit, qui etiam fraudulenter hoc egit: scripserat enim hæresim suam.

suam in charta, quam sub ala ferebat: unde vere se iurare credidit, dicens sic se sapere, sicut scripisset, sicut Zozomenes & Socrates hæc in scriptis reliquerunt: Sic circumuenti sunt dolosis scriptis, patres in Mareote, vt per calumniã contra Athanasium gesta confecerint, dum Sardicam mitterentur: Sic & Syrmij tentati sunt catholici, quos calliditate verborum hæretici decipere nitebantur: Hoc idem simplicibus euenit occidentalibus episcopis Arimini, agente Thauro præfecto: Non enim intellexerunt illis proposita, patrum sententiæ Nicæni Concilij esse contraria: sicut

Li. 5. ca. 17
Lib. 5. ca. 8

Damasus.

Porro iure quodam librum hūc expugno: qui primus errata, & minus sobrie dicta illius, antequā veniret in colloquium, coram Reuerendissimo patre D. Antonio à Granuella Episcopo Attrebatensi, viro optimo & catholico detexi. Quod etsi nescio quem fingerent authorē libri, ante biennium mortuum: statim autem violenta præsumptione deprehendi authorē libri, qui tum aderat: nam librum conabatur defendere: aut si non potuit resistere obiectiōibus meis, nitebatur mitigare scripta libri, scribamus sic, faciamus ita omittamus ista, cū similibus: Tacitus argumtabar apud me, nisi esses author libri, nō auderes librum à Cæsare propositum, mutare, minuere aut ei addere: Dum autem infirmitate grauarer molestius, intellexi amicorū, & viroꝝ fide dignorū relatione omnibus catholicis doctoribus displicuisse hunc libꝝ, in quem etiā scripsit Reuerendus pater D. Iohan. Mensing Suffraganeus Halberstatis: annotauit quædā Petrus Maluenda Burgen. cum alijs Hispanis D. Petro Orticio, D. Aluaro à Masoso &c. ab initio vsq; ad calcem iudicium desuper fecit, D. Nicolaus Apelles Bauarus, annotauit quædā D. Burckhardus de monte Geldrius, quædam etiam annotarat D. Iohannes Cochleus, cuius zelū in fide iam viginti annis, tota nouit Ger-

ECKIVS
primus cō-
futaui li-
brum.

Author li-
bri.

Doctores
quibus il-
le liber dis-
plicuit.

mania: Displicuit liber iste etiam alijs Doctis, Alberto Pi-
ghio preposito Traiecten. D. Roberto Scoto alumno Par-
rhisen. veteri amico meo, à tempore nunquam satis Lau-
dati Cardinalis Dominici Grimanni Veneti se. re. Iudiciū
magistri sacri Palacij F. Iohannis ord. Pred. ex actis Reue-
rendissimi legati Gasparis Conterreni facile inferius pates-
bit. Pater Everhardus carmelita Colonien. & Hermānus
Monasterien. minime approbarunt scripta libri illius, &
secreta quorundam consilia. Idem sentio de D. Chunrado
herzēbachio, de Alberto Konig Iuliacen. de nouo prouin-
ciali ord. prædicatorum cum patribus suis: supersedeo es
numerare D. Iohannem Astmannum præpositum Phor-
zensen. D. Petrum Speiser Curien. D. Iodocum Hoffalter
Lubeceñ. D. Iohannem Militis Sedunen. cum multis alie-
is: Ideoq; audacius meam quoq; sententiam, priuatim illu-
strissimo principi meo catholico D. Vuilhelmo Comiti Pa-
latino Rheni ac superioris & inferioris Baioariæ Duci, in-
ter frequentes paraxismos scriptam, non grauabar huc re-
ponere licet tunc, destitutus non solum sanitate, sed & li-
brorum præsidio: Ideo eam hic pinguiorem reddam &
succosiozem.

Proderunt autem annotationes istæ, non modo, vt pi-
us lector moneatur ne impingat, sed etiā ad hoc vt docti
videant, quā lippis articulis tranferit ista Bucer: qui si
tam eruditus esset, quā vult videri (Licet & ego opiner
eum non omnino indoctum) expunxisset pleraque in
hoc libro, neq; à catholicis, neq; à diuersarijs recipienda.
At ne oratio excreseat in caput, promissa exequamur.

ANNOTATIO IN ARTICVLVM I.

- A. 1. **A**rticulus iure omitti potuit, cū nunq̃ fuerit inter ca-
tholicos & diuersarios cōtrouersus: at cum librum
facere volumus, oportet extraria & peregrina congerere.
B. 1. Citat Ecclesiasten, Solūmodo hoc inueni, quod Deus
feces

fecerit hominem rectum, & ipse se infinitis miscuit questionibus. Parum hoc probat propositum: sed rectius sua cōprobat ex Eccle. 17. At q̄ ex Ephesijs citat. Paulus loquitur nō de homine in statu instituto nature integræ, vt liber citat, sed de lapso, tñ prædestinato & restaurato: Et quod subdit.

Eccle. ea. 7. 30

3.
Eccle. cap.17
Ephc. 1

Homo in hac integritate constitutus, veram ac viuam Dei sui noticiam possidebat. C. 4.

Hic noua profert author, prius inaudita, hominem in paradiso viuam habuisse Dei noticiam, & non apparet intellexisse quæ dicit: Nam nec scriptura, nec patres loquuntur de noticia viuâ: licet apud illos legamus, de fide viuâ, sermone viuâ, de operibus viuâ, de aqua viuâ, fonte viuâ: at de noticia viuâ non meminisse: tamen scripturam intelligere noticiam viuam, illam scilicet beatificam, dicente saluatore. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum deum verum, & quem misisti Iesum Christum. Iohan. 17

Et vt fundum negocij tangam, Author vult Adam habuisse noticiam viuam in paradiso, ac si per hoc differret à nobis, cum si esset bonus Philosophus & naturalis Theologus, debuit scire omnem noticiam esse viuam, dicente Aristotele, viuere in viuētibz est esse: sic & intelligere in intelligentibus est esse, id quod clarius alibi dicit. Viuere est sentire vel intelligere: Itaq; omnis noticia nostra est actus vitæ, est vita & viuâ: Et hoc adeo est verum, quod si non est viuâ, siue in brutis, siue in animantibus, non est noticiâ: cum recte iuniores in hoc consentiant, ad hoc quod noticiâ sit noticiâ, requiratur quod vitaliter immutet potētiam: nam habitudo efficiētīæ, non requiritur, habitudo subiecti non sufficit, vt post alios Petrus de Candia subtiliter declarauit. Primum patet in sapientia Salomonis, in scientia apostolorum: secundum liquet, si noticiâ poneretur in lapide, non esset ei noticiâ secundum Aliacenē, licet alibi ostendam acutum aliter posse dicere.

De ala.

9. Ethic.

Petrus de
Candia.Petrus A-
liacenſis.

I in At

Euasio. At dicet quispiam pro libro . Adam habuisse clariorem
 noticiam, quàm nos habeamus, licet non intuitiuam? Res
 Improbatur. spondeo, author libri non sic locutus est, sed nouator recedens à modo loquendi doctorum, dixit viuiam noticiam in eo fuisse: & ego nō dubito, quin non intellexerit seipm. Habuit quippe Adam clariorē noticiam, quia ipse habuit cognitionem rerum in se quo modo em̄ imposuisset nomina omnibus animantibus: Nondum Deus inflixerat vulnus potentia intellectiua, vt nihil esset intellectu, quin prius esset in sensu, vti modo fit. Hoc quidem etiam Aristoteles nouit, sed causam ignorauit: vnde merito mirabatur hunc præposterum ordinē, quomodo nobilis intellectus ab inferiori penderet potentia & ancilla, à sensu: Hoc vulnere nos læsi, nullam substantiam in se cognoscimus, nisi in conceptu cōmuni substantia & accidētis: Vnde plures Dialectici loquentes de terminis & conceptibus absolutis errant, cum prædicamentū substantia vacet in nobis viatoribus, in conceptibus vltimatis. Et quod mirandum est, quanto substantia est simplicior, & ita plus habet de intelligibilitate, tanto minus simpliciter & absolute eam intelligimus: Adeo vt ipsum quoq; Deum simplicissimum, intelligere non possimus, nisi in conceptu composito & complexo, maxime in Theologia affirmatiua, vt Dionysius dicit. Negationes de Deo sunt veræ, affirmationes vero incompactæ, vt in mystica Theologia explicauit. Et quod magis mirabere, hoc etiam addo, ex hoc vulnere fit, vt quanto animus magis in contemplationem cœlestium ascendit, tanto corpus in quandam infirmitatis debilitatem cadit: sic Daniel inquit, vidi visionem hanc grandē: & non mansit in me fortitudo: & alio tempore ad visionem languebat & ægrotabat: Simile accidit Ezechieli. Vidi, inquit, & cecidi super faciem meam. Tres etiam discipuli in transfiguratione domini ceciderunt in facies suas: Et Paulus lucis refulsus

refulgētia excecatus creditur. Ex quo patet (inquit Card. Cameracē. Cameracē. in speculo considerationis) in quantam miseriam cecidimus: qui ipsum bonum ferre non possumus, ad quod creati sumus: Author vitæ Dionysij Rickel narrat, Rickel. quā infirmus factus fuerit in raptu, in extasi, in mentis excessu, at de hoc alibi plura.

Et quod euadēdo dixit, Adam enim habuisse noticiam intuitiuam Dei, quid si ei opponerem suum Thomā par. 1. q. 94. art. 1. ubi dubitat an in raptu viderit, quando Deus immisit in eum soporem, & ait Dorbellis sicut Paulus in raptu & Moyses: de quibus Augustinus fatetur li. de vīdendo Deo ad Probam, & de ecclesiasticis dogmatibus. Ideo fuit sopor extaticus, quare euigilans prophetauit, & verba eius Christus dixit esse verba Dei.

Siauthor libri fuisset doctus in Theologia: potuisset triplicem annotasse noticiam Dei ex S. Paulo. Videmus nunc per speculum in ænigmatetunc autem de facie ad faciem: Vbi nunc refert totum statum viatoris: Vnde homo noticiam habet specularē, quæ est clarior, in statu innocentie seu paradiso. Aenigmaticā, quæ est obscurior, pro statu lapsi & destituto. Facialem quæ est beatorum in cœlesti patria: Et Alphonsus ponit quartā super intuitiuam, nos non im- Alph. pedit. Hec si author libri sciuiſſet, librū suū fecisset meliorē. Tolsta.

Inquit author libri. Homo in integritate constitutus, in 5. voluntate ardentem erga deum timorem & obedientiam possidebat. Eccle. 17. Psal. 8. Gen. 1. Hic primo ponit noticiā improbatiuam: de in, imprudentiā authoris: q̄ tam inconsiderate citat imo torquet, authoritates sacræ scripturæ.

Quod ergo asserit in Adam fuisse ardentem amorem, est contra communem sententiam Theologorum, Augu- Aug. in Enchirid. stini, Magistri, quia fuit creatus in iustitia originali, sed Cap. 107. 2. non in gratia gratum faciente: quæ duo habent se sicut ex- Sent. dif. 14. Cap. Nūc. cedentia & excessat: ideo concludunt doctores, Adam per gratiam

gratiam in creatione communicatam potuisse resistere malo, sed non potuisse mereri.

Part. 1. q. 95 Doctior aliquis Theologiæ respondebit pro auctore libri, Adam creatum in gratia est expressa opinio Thomæ & multorum Theologorum, qui semper fuerunt habiti catholici: Respondeo, hoc Canonista auctor libri ignorauit: neq; per hoc euacuatur annotatio mea: nō em̄ dixi, sententiam auctoris esse hæreticam, sed contra cōmunem: Id scilicet volens indicare, librū istum insulsum, à Gloriosissimo Imperatore nostro, & sacri Romani Imperij ordinibus non fore approbandum: qm̄ Theologi sub Imperio, præmerentur auctoritate libri istius, tanq̄ magni alicuius concilij: vnde materia oriretur, & seges scandalorū: Nam in tradendis cōmunitati, oportet sequi sententiam cōmunem & tritam. Sicut Fortunatus præcepit, vtendū verbis publica moneta signatis. Cōmunis aut̄ sententia sequitur Augustinum & Magistrum vt meminimus. Gregor. Ezech. 28. Aurum opus decoris tui. Hugo s. de S. Victore lib. 1. de sacramentis par. 6. ca. 17. & G. Altisidoreñ. renarrās opinionem Præpositini: nobis magis placet via cōmunis, q̄ angeli nō habuerunt gratuita. Alexander de Ales part. 2. q. 96. Bonauentura dis. 29. art. 2. q. 2. secundi, Richardus ibi. Iohannes Scotus, Egidius Romanus, Michael de Bononia, Thomas Argentinus, Landulphus, Hugo de nouo castro, Marfilis us q. 16. 2. G. Vorrilon. Stephanus Brulifer, Nicolaus de Orbellis, Iohannes Gerson super cantic. canticorum. Petrus Aquila dicit se tenere hanc partem, propter auctoritates sanctorum, G. Gorris, Pelbartus, Albertus magnus præceptor S. Thomæ, etsi credat Adam creatum in gratia: tamen dis. 14. & dis. 29. cōcludit cū cōmunī, vt ipse ait propter magistrum. Omitto quomodo acuti arguunt S. Tho. quasi sibi contradicentem in dis. 2. q. 3. secundi, & in dis. 29. q. 2. in solutione secundi argumenti.

¶ Nunc

¶ Nunc videamus, quàm diffuse author libri enocet scripturas, tres scilicet, Ecclesiastici 17, Psal. 8, Gen. 2. In Ecclesiastico nihil habet, quàm quod ait, & secundum se vestit illum virtutes: sunt & aliæ virtutes quàm charitas & gratia. Melius citasset Ecclesiasten, Solummodo hoc inueni, qd Deus fecerit hominem rectum, & ipse se infinitis misceuerit questionibus: at profecto magna fuit iustitiæ originalis rectitudo, etiam sine gratia gratum faciente.

¶ Psal. 8. loquitur de homine Christo, vt inducit Paulus ad Hebr. quod si etiã de Adam loqueretur & membris Christi: tamen male colligit. Gloria & honore coronasti eum, ergo gratia & charitate: quia magna gloria fuit, iustitiæ originalis, dominij gratuiti, cognitionis rerum &c.

¶ Gen. 2. Nec vno apice facit pro dicto libri melius allegasset Gen. 1. Sed ibi commendatur homo factus ad imaginem & similitudinem Dei, & quod datum est ei dominium gratuitum creaturarum: sed nulla mentio gratiæ gratum facientis.

ANNOTATIO IN ART. II. DE
libero arbitrio.

Author libri. Concreata libertas faciendi boni, & continendi se à malo, per hominis lapsum est amissa, sola libertate à coactione retenta, &c.

Pudendus est ille error, & toti sacrae scripturae contrarius: nam sic peccatores non haberent maiorem libertatem arbitrij, quàm dæmones & damnati in inferno: cum impossibile sit voluntatem cogi. Iam enim non esset voluntas, vt pulchre Bernhardus post Augustinum asserit, & oēs Theologi consentiunt, de actu voluntatis elicito: licet possit cogi extrinsece quo ad actum imperatum, vt Fran. Mar. annotauit circa libr. 1. Augustini Confessionum, & doctores communiter in 4. dist. 29. Gotfridus de Fontibus quot 13. q. 15. Ideo omnes qui loquuntur de coactione voluntatis,

K loquuntur

72
Aristot. 3. loquuntur de coactione secundum quid & externa. Nec
Ethi. me præterit quomodo acuti admittunt voluntatem posse
q. 19. necessitari, sed non cogit sicut beati non possunt non dili-
q. 14. gere Deum: nunc occurrit mihi Vuilhelmus Ockam in se-
cundo & in quarto.

Non autem solam mansisse in homine libertatem à coa-
ctione tota scriptura clamat, & quotidie in nobis experi-
Gene. 3. mur: nam dominus dixit ad Cain, Si male egeris: statim in
foribus peccatum tuum aderit: sed sub te erit appetitus eius:
Marc. 14. & tu dominaberis illius: Sic Christus dixit Apostolis, Pau-
peres semper habebitis apud vos: illis potestis benefacere,
1. Cor. 7. si volueritis: Et Paulus, Potestatem habens voluntatis sue,
non necessitatem, cum plurimis alijs locis scripturæ in En-
chiridio contra Ludderanos citatis. Manet ergo vera diui
Augusti. de Augustini sententia, Semper in nobis voluntas libera est,
gratia & sed non semper bona est.
lib. arb.

Reliqua in hoc articulo facile improbarem: at nolo pro-
fundius ingredi hanc materiam de libertate arbitrii, quia
illa essentialis libertas voluntatis æqualiter est in omnibus
secundum doctores: nec capit maius, neque minus: licet in
vno sit magis impedita, in alio magis expedita.

Dist. 15. 21. Magis placet Hugo li. 1. de sacramētis par. 6. ca. 16. q. po-
nit solū tres status libertatis. Solū despiciamus quā in es-
pte torquet locos Evangelicos: Sic enī Luderani volūt vi-
deri Euāgelici, si plura citauerint, etiam nihil vel par: ad re-
facientia: forte habuit author libellum huiusmodi concor-
dantiarum Luderanorum vel parabaptistarum.

E. Matthæi 23. Quoties volui congregare filios tuos, & no-
luisti. Locus ille omnino non habet, quod in peccante
Aug. 18. 97 non sit libertas, nisi à coactione: sed euincit potenter lib. ar.
quia deo uolente, illi nolunt, vt Augustinus in Enchiridio
docet: vnde non frustra Gallinꝰ meminit, vt idem super Io-
han. tractatu 15. explicat.

Ioh.

Iohan. 8. Si filius vos liberauerit, vere liberi eritis, loquitur de liberatione redemptionis à culpa & seruitute peccatis: sed non probat diabolicam libertatem à sola coactione. Iohan. 15. Sine me nihil potestis facere, nihil ad rombum: sed quia nihil boni possumus facere, nisi Deo nos mouente & trahente.

Sic pro libertate glorificationis inepte & illud citat apostoli, quod Deum tunc videbimus, sicut est, & erit omnia in omnibus. Nam de notitia Dei intuitiua loquitur, & modo essendi Dei in omnibus, unde omnium nomibus appellari potest, & omninomius est, ut inquit Dionysius, sed non meminit plus libertatis illius, quam cuiuscunque alterius rei.

Si quis dixerit, illa distinctio, quæ hic improbat, est magistri in 20, dist. 25, & Bernh. Respon. nõ improbo distinctionem, sed declarationem, & quod ait hominẽ post lapsum non habere libertatẽ, nisi à coactione, quam etiã habet diabolus. Magister Bernhardus, Hugo recipiunt ab omnibus: sed hoc dictum authoris à nemine catholico admittitur.

ANNOTATIO IN ART. III.

Hic articulus modo superfluit: nam etsi P. Melanchton ab initio, nimium seruens in erroribus Lutheri, scripserit, Certa sententia omnia à Deo fieri, tam bona quàm mala, ita ut non solum permissiue, sed etiam proprie agat etiam mala, ut Davidis homicidium &c. Adeo ut sit eius proprium opus, non minus Iudæ proditio, quàm Pauli Vocatio. Tamen errorẽ istum emendauit cum multis alijs in confessione Saxonica & apologia desuper edita.

At declaratio libri non est toleranda, cum author fastu verborum ait. Adã astu diaboli circumuentus: Sic solent Grammatici, in paruis labi. Rectius autem Augustinus super Genesim. Cum Apostolus Adam præuaricatorem fuisse ostendit dicens. In similitudinem præuaricationis Adæ: seductum tamen negat, ubi ait. Adam non est se-

K ij ductus,

G.

Iohan. 6.
1. Iohan. 3.
1. Cor. 15.
Dionysius.

P. Melanch.

H.

August.
Roma. 5.
1. Timo. 1.

Lib. 11. Su
per Gen. c.
42.

ductus, sed mulier. Vnde Adam interrogatus à domino, non dixit. Mulier seduxit me, sed dedit mihi & commedi: Mulier autem ingenue fatetur se seductam, Serpens inquit decepit me, & commedi.

Admonui ego authorē huius errati, quod etsi plerumque emendauerit, hoc tamen reliquit intactum: Admonitus à maiori, Reuerendiss. contempsit.

- I. Et cum, inquit author libri, fidem viuam perdidit, non sum memor me legisse vel in scripturis, vel sanctis patribus, Adam habuisse fidem in statu innocentiae, sub ratione propriae fidei: licet fidem in statu innocentiae non neget sanctus Thomas, Richardus, Egidius cum alijs: tamen verior apparet Alexandri de Ales sententia & sequacium. Ad cunctas in re tam seria & maxima, non debuit author incerta & dubia, pro certis & veris obtruderet quia fides videtur includere ænigma. In paradiso habuit clariorem & specularem noticiam, non ænigmaticam.

ANNOTATIO IN ART. III.

Vuormacia.

Prouer. 3.

Hic articulus prius controuersus, iam Vuormaciae fuit concordatus, praesentibus Caesareae ac Regiae Maiestatis, sex electorum, ac sex aliorum principum commissarijs & oratoribus. Malluissē ut author libri, quia non potuit asferre meliora, substituisset concordiam illam: ut uoluit doctior videri Theologis, qui illa tractarunt Vuormaciae, contra illud Sapientis. Ne innitaris prudentiae tuae: ideo aliam posuit materiae istius declarationem, satis ruinosam & in multis locis explodendam. Vnde & in colloquio, cui ego adhuc interfui sanus, reiecta illa multiloquentia, remisimus nos ad concordata Vuormaciae. Articulo ergo in se vero, audiamus, quae merito in libro iugulentur.

- K. Author. Originalis iustitia complectitur gratiam Dei, imaginem Dei, spiritum sanctum habere, &c.

Illae superius sunt expugnatae, quia iustitia originalis differt

fert à gratia, alioquin puer baptizatus accipiens gratiam, acciperet iustitiam originalem: & de spiritu sancto eleganter ait beatus Augustinus in q. noui & veteris testamenti. Au. q. 123. Comperi quosdam ex fratribus nostris non plene discussisse scripturas, sed simplicitate animi asseuerare, quod Adam factus sanctum acceperit spiritum, quem peccans amisit: postea improbat.

Author. Defectus iustitiæ originalis sunt, destitui gratia, & spiritu Dei, seu vt Paulinis verbis vtar, incredulitas & inobedientia. Hic author onerat pueros enormibus peccatis, scilicet incredulitate & inobedientia, quod est Melanchtonicum, ab ecclesia & patribus alienum: ista enim magis sunt peccata actualia, quàm originalia. Non est tyrannis afferere puerum in cunis esse inobedientem: qui hodie ignorat distantiam boni & mali, vt Moyses ait, nam fatemur incredulitatem esse magnum vitium, sed in adultis, qui nolunt credere: & illa incredulitas includit perniciam & obstinationem mentis, scilicet, nolle credere, non meram negationem. Id quod Lutherani expressius dixerunt in confessione Saxonica Augustæ: sed ab Impe. & statibus Imperij illa fuerunt reiecta. Deut. 1.

Hæc omnia fient luculentiora, dum ponderamus, quàm indocte & corrupte, more Lutherano citat authoritates sacrae scripturae. Citat enim Rom. 3. & 5. & Gala. 3. Primo in c. 3. nihil habet de incredulitate, sed commendat fidem: Propinquius accedit, quod cap. 5. euocat. Sicut enim per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi, &c. at hoc frangit ceruicem authoris: non enim, inquit Paulus, paruulos peccatores, quia inobedientes, sed quia per inobedientiam Adæ constituti sunt peccatores, Sic ineptit dum Paulum citat ad Galatas, quia nullum illo rum dicit, quæ hic affirmat author, nam quod Paulus inquit, omnia concludit sub peccato, intelligitur de peccato Rom. 5.

K in origi

originali licet quod Lutherani in eorum vagis & male cōsonantibus concordantijs, artant & illud, conclusit Deus omnia in incredulitate: cum manifestum sit Paulum ibidē loqui de actuali incredulitate Iudeorum & Gentilium, ne alter efferret se alteri & superbiret.

M. Author. Concupiscentia, habitus viciosus, coniunctus carentiæ, nō potest non prodire in omne genus peccati, in non renatis in quibus diabolus efficax est: Cum author non sit gnarus Philosophiæ in scholis cum vexarem, quo modo diceret, concupiscentiam qualitatem connatam, esse habitum viciosum, & vt communiter dicunt, corporis esse habitū. Aliud vero prorsus negamus, cum tā multi philosophi, Græci, Romani, abhorruerint ab avaritia, homicidio, adulterio &c. vt sancti aliquādo nobis hos proponāt in exemplum, maxime Augustinus: & Niniuitas Christus anteponat malis Iudæis: Non me præterit, quod Augustinus lib. 2. cōfessionum inquit, quilibet Deum diligat, per quem videt se tantis peccatorum lāguoribus non implicari. Vbi talis colligitur doctrina, quilibet homo sibi derelictus, faceret omnia mala, quæ ab eo fieri possent, nisi à deo præseruaretur, ne omnibus malis implicaretur: sed hæc in adultos dicuntur, non in paruulos.

N. Author ponit differentiam peccati actualis & originalis, quæ modo trāseat: memor sum hic in exemplari peccatitendum habuisse errorem: verum quia hunc confutauimus sustulit, velut multa alia errata. Utinam in omnibus fuisset mihi obsecutus.

O. Author libri. Peccatum originale fit nobis omnibus nascens sola propagatiōe proprium, iuxta illud Rom. 9. Cum nondum nati fuissent aut aliquid mali egissent, &c. Quis non miretur hominem tam indoctum rerum Theologicarum, libri principibus offerre, vt secundum istū, tanta mysteria in fide controuersa, concordarentur: nemo vnquam

quā ex veteribus vel recētoribus intellexit verba ista Pauli, de peccato originali: sed loquitur Apostolus de æterna præscientia Dei electiua, vel reprobatiua: sicut & Prophetæ inquit, Iacob dilexi, Esau autem odio habui.

Malach. 1.

Author ad idem citat Paulū ad Rom. 5. Regnavit mors ab Adam etiam in eos, qui non peccauerunt: Paulum facit mox sibi contradicentem, qui ante ista verba dixerat de Adam, in quo oēs peccauerunt. Vbi ergo dabit nobis Neotheologus, mortem regnantem in eos, qui nō peccauerūt. Quid si aliquis doctior Theologiæ obijceret authori affirmatiue legendum textum, regnavit mors in eos qui peccauerunt: & ita legit Origenes, ita legit Ambrosius, & con-

P. 1. 1. 1.
Roma. 5.

Ibidem.

Orige.
Ambrosi.

queritur negationem falso immixtam: & multa conqueritur de Græcis libris corruptis, & ratione nititur ostendere, affirmatiue legendum: Sic omnino censet Erasmus, qui etiam Theophylactum asserit sic sensisse. At quia Chrysost. legit negatiue, & Cyrillus lib. 1. & 12. super Iohannem, citat hunc locum Pauli negatiue, & Ireneus lib. 3. contra hæreses cap. 20. Augustinus qui et si fateatur in aliquibus latinis codicibus hunc locum legi sine negatione tamen testatur Græcos omnes habere negationē: ideo in sensu negativo exponit lib. 1. de peccatorum meritis & remissione. Hieronymus in epitaphio Nepotiani ad Heliodorum, & ad Paulam super obitu Blefille, & alias sæpe legit negatiue. Theophylactus quoque inuito Erasmo legit negatiue: ut mirum sit quomodo nō puduerit Erasmo falsi, quod Theophylacto imposuit: Et potissimum propter Aphricani cōcilij definitionem, quod locum Pauli de peccato originali intellexit, non de proprio vniuscuiusque peccato, ut faciunt, qui affirmatiue legunt.

Chrysost.
Cyrillus.
Irenæus.
August.

Hierony.

Theophyl.

Cōcil. A-
phri. ca. 77

Tamen præter hæc omnia videmus egregium verborum Pauli truncatorem, cum citat: Regnavit mors ab Adā etiam in eos qui non peccauerunt, cum debebat addidisse,

in

K4

in similitudinem prauaricationis Adæ, qui est forma futuri, alioquin Paulus falsum dixisset.

Author. Deus non videt in peccatore peccato originali imaginem suam, &c.

Aug. li. 14 de Trinit. Hoc est contra communem scholam Theologorum Augustino dicente. In ipsa enim mente, antequam sit particeps Dei, eius imago reperitur. Et si enim amissa Dei participatione, deformis sit, imago tamen Dei permanet. Eo enim ipso mens est imago Dei, quo capax eius est, eiusque particeps esse potest. Non ergo consistit ratio imaginis, in formitate vel difformitate, sed in capacitate Dei.

R. Author. In nobis nascētibus adhuc vestigium quoddam imaginis Dei est reliquū, quod lumen naturæ appellamus.

Aug. li. 4. de Trinit. Quam effuse ridebunt hic scholæ balbucientem auctorem, cum ex Augustino didicerunt vestigium dei esse in omnibus creaturis, imaginem vero duntaxat in rationalibus.

Rom. 1. Quia addit de lumine naturali, extra chorum saltat, & indicat se nescire quid sit lumen naturale, nolo prolixiorem ingredi disputationem, quam quod Paulus ad Romanos affirmat. Deus illis manifestauit. Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus & diuinitas, ita ut sint inexcusabiles. **Franciscus Picus.** Franciscus Picus in libro prenotionum, & in theorematibus de fide, qui non ita extenuat lumen vultus Dei super nos signatum, sicut auctor libri.

S. Author. Per baptismum reformati sumus ad imaginem filij Dei saltem inchoatam.

Bene hoc, sed Melanchtonice, patres & sancti alium receptum habent loquendi modum: quos malumus imitari quam nouicios Theologos: puer enim baptizatus habet iustitiam in suo genere perfectam pro statu viatoris.

Aug. T. Author. Nam idem vir Dei (Augustinus) lib. 5. ca. 3. contra Iulianum scribit. Contupiscentia carnis & peccatum est,

est, & pœna peccati, & causa peccati. Hylarius docet intelli-
gentiam dictorum ex causis dicendi sumendam: Augusti-
nus scripserat, concupiscentiam esse pœnam peccati, insur-
git Iulianus, ergo laudabilis est concupiscentia, illam rati-
onem subuertit Augustinus: q̃a idem possit esse pœna pec-
cati & peccatum, quod etiam de actualibus probat ex Pau-
lo ad Rom. 1. & ex simili quod adfert de cæcitate mētis cō-
stat Augustinum loqui de actuali: unde hic non oportet fi-
gere pedem, vbi Augustinus hæreticum confutat Iulianū: Augu-
stus.
dum alias sæpe & pleniter explicet, qua ratione dicat con-
cupiscētiā esse peccatum, vt libro 1. cap. 23. ad Valerium,
sicut locutio dicit lingua, & manus vocatur scriptura: hoc
idem dicit libro primo contra duas epistolas Pelagianor-
um ca. 13. Et libro secundo contra Iulianum citat author
Augustinum, ex sententia sua dicentem. Quamuis iam nō
eodem modo appelletur p̃ctm̃, quod facit reum: sed quod
reatu primi hominis sit factum: & quod rebellādo nos tra-
here nititur ad reatum, nisi nos adiuuet gratia Dei per Ie-
sum Christum dominum nostrum: nec sic etiā mortuum
peccatum rebellet, vt vincēdo reuiuiscat & regnet. In hac
sententia debuit persistere author.

Author. Illa concupiscentia post se violenter corripit
impium.

Contra voluntarie peccant, non violenter: quomodo
enim violentia esse potest in p̃ctō: cum voluntas nec cogi
possit, nec violentari, vt diximus: si esset in membris ab ex-
trinfeco, mēte non consentientem non peccat. Porro apud
omnes philosophos violentum fit a principio extrinfeco,
passo non conferente vim, sed renitenter: quomodo velit
aptare p̃ctō non video. Nam in omni violento mobile in-
clinatur actiu: ad oppositum: quod et si in alijs motibus vi-
deatur dissimile, quā in motu locali: sicut Aristoteles ge-
nerationem aliquam appellat naturalem, similiter & mor-
tificationem.

L tem,

tem, & e regione corruptionem: tamen quod applicetur peccanti per concupiscentiam, non video posse fieri. Vnde si nihil aliud obesset, hoc noceret ijs, quod nouitate gaudent, præter auctoritatem scripturæ & sanctorum: liberis verbis vtuntur Philosophi: nobis ad certam regulam loqui phas est, ait Augustinus.

August.
Roma. 7.

¶ Quod pro libro aliquis doctus attulit Paulum dixisse, quod nolo malum illud facio. Admitto, sed vbi Paulus, aut quisquis alius dixit, violenter corripere impium: Imo secundū naturam destitutam non est violentum, sed cōueniens huic destitutioni. Sic q̄ affertur de projectione mercium, q̄ est volūtarium mixtum, & Oyta ait semicoctam voluntatem: Tum mercator non violēatur, ideo bene cōcludunt doctores, illam projectionem esse simpliciter voluntariam: quia si nollet non projiceret: & hoc est, quod dicit Aristoteles, Mixtæ quidem tales operationes, assimilantur autem magis voluntarijs: & fine concludit, Volūtaria ergo talia. Sic habet & Scotus in tertio, dist. 15. Nolo ingredi materiam, an aliqua volitio possit esse violenta, an operationes violentæ sint inuoluntariæ, &c. de quo remitto me ad Buridanum & Burleſi. in 3. ethicorum.

Aristot. 3.
ethico.
Scotus.

X. Author, Vis gratiæ baptismalis, modo fide exerceatur. Mallem diceret, modo charitate, & operibus exerceatur: alioquin semper redolet lutum Lutheri volētis fidem præferre charitati.

ARTICVLVS V. DE IUSTIFICATIONE HOMINIS.

Author. Hunc articulum crucifixerat, multa falsa assumendo & erronea: quæ tamen omnia me improbante ab authore reiecta sunt: & alia declaratio in locum substituta. De illa in præsentia parum dicam, quod inferius in supplicatione Pflugij, & Gropperi excutiam omnia plenius: quia hic totus quasi Melanchtonisat, nullius sancti patris

patris secutus sententiam, aut modum loquendi.

ARTICVLVS VI. DE ECCLESIA

& illius signis, ac authoritate.

A Vthor, Ecclesia est cœtus, & cætera, recte incipit, po Y.
stea citat Apocal. 21. Ciuitas sancta Hierusalem desc
cendens e cœlis &c.

Hic torquet verba S. Iohannis, non enim loquitur de Apoca. 21.
ecclesia militante, sed triumphante, vt ex ordine literæ li
quet: quia in fine cap. 20. egit de extremo iudicio, post illud
describit statum ecclesiæ triumphantis post iudicium: pas
tet etiam ex initio capituli: Vidi cœlum nouum & terrā no Ibidem.
uam: hoc non fiet nisi in extremo iudicio: tūc enim abster
get omnem lachrymam ab oculis sanctorum.

Author. Hęc est illa ecclesia electorū Dei nobis occulta.

De primo mox plura, quia in ecclesia sunt boni & mali Z.
piscis, virgines prudentes & fatuæ, non solum electi: dice
re autem ecclesiam mathematicam & occultam, est Luthe
ranum: Sic enim nemo posset dicere ecclesiæ vel eam audi
re iuxta mandatum Christi: Illa item ecclesia prædestinato
rum non habet potestatem iudicandi, discernendi, cū alijs
infra memorādis, cum sit occulta, vt dicit: ideo oportet ad
manifestam, & externam ecclesiam recurrere, quę est in Pō
tifice, Episcopis, & alijs prælatis: Ideo author impertinēter
citāt. 1. Timoth. 2. Et quod ex Heb. 3. euocat, non sicibi le
gitur, sicut nemo negat diuersitatem membrorum & do
norū in ecclesiā: At viderit Author cū citat ca. 4. ad Ephe
sios, quomodo seipsum expugnat: nam Paulus ait, quos
dam dedit Apostolos, quosdam prophetas, alios autē Euā
gelistas, pastores, & doctores: illi autem sunt cogniti etiam
nobis, & minime occultis: Sic scribūt qui plus ramis quā
radicibus doctrinæ incumbunt.

Quę sequuntur, mirum quod diuersarij tacuerunt, &
non reclamarunt.

L h Ars

ARTICVLVS VII. DE NOTA VERBI.

Author. Hæc magna domus non semper æque floret & cætera.

Multa hic sunt notatu digna: vereor tamē ne ab aduersarijs desumpta, ipsos reddant obstinatiores. Nā cum obijcimus eis. Ante 25. 30. 40. annos &c. fuit ecclesiavbi fuerunt, qui negauerunt veritatem corporis Christi, sacrificium Missæ. Inuocationem sanctorum &c. Eo confugiunt, quia etsi nesciamus qui hoc senserint: tamen semper deum conseruasse aliquos, qui retinerent doctrinæ vnitatem in his quæ ad pietatem & salutē sunt necessaria: fuerunt enim, sunt & erunt semper in hac magna domo, qui hanc doctrinam, tueantur: Sic mihi respondit Oecolampadius in disputatione Badensi: sic respondet Luther quoties vrgetur authoritate conciliorum præferens suos ignotos absconditos in angulis Christianos, omnibus prælatis & doctoribus, super candelabrum positus, vt qui ingrediantur videant lumē. Eadem rima & Bucerus nititur euadere: verum sophistas in hoc agunt, & ecclesiam Dei amittunt, vt nec sibi, nec suis valeant hanc ostendere, sed ad abstractionem mathematicam recurrūt: Cuperem itaq; eis hoc foramen non apertum, quæ ipsi & alij per eos seducti scādalizantur & in erroribus fiūt pertinaciores: quid autem offendit Bucerum, quod author ecclesiam appellat magnam domum? Non enim poterit negare quin dicatur domus: & cum nō sit parua, quia extendit ad fines terræ: nisi malit cum nouato hæretico dicere totum mūdum esse magnam domum, vt improbat Ambros. 2. Timoth. 2.

Luc. 17.

ARTICVLVS VIII. DE POENITENTIA

post lapsum.

Author. De quo intelligi potest, quod scribit Paulus. Hic assimilatur homines de quibus hic Paulus loquitur, his qui sunt increduli, finaliter impenitentes, blasphemant

Hebr. 6. 10.

mi

mi vel desperati: quia non habent remissionem neque hic, neq; in futuro sæculo. At errat prorsus author, cū hic Paulus non doceat pœnitentiam non esse reiterandam, sed baptismum: Ideo nō, inquit, rursus pœnitere, sed rursus renouari: Hoc testatur sanctus Ambrosius lib. 2. de pœnitentia cap. 2. Ergo quod ait Paulus ad Hebræos, eo spectat, vt de baptismo dictum credamus, in quo crucifigimus filiū Dei in nobis. Testatur & B. Hierony. lib. 2. cōtra Iouinianum: Theophylactus quoq; astipulatur Paulum hic docere baptismum non reiterandum, non pœnitentiam: Sic commode interpretatur Chrysostomus & in c. 6. & in c. 10. ad Hebræos contra illos qui insurgunt cōtra pœnitentiam, eam reputantes non reiterandam: habet hoc & glossa ord. super Paulo. S. Thomas citat D. Athanasium in epistola ad Serapionem, improbantem Nouatianum, ex Paulo contententem pœnitentiam non esse reiterandam: Verum super hoc me monitus author, emarginauit: Quāuis quoq; pia est sanctorum patrum expositio: & vtinam & in alijs maluisset monita mea sequi, quā temere in semel cōceptis erroribus progredi: & qui aduertit, legens hanc particulam, statim sentit eam esse assutam, & infeliciter quidem.

Author. Constat autem pœnitentia mortificatione & Aa
viuificatione, & cætera.

Hunc modum loquendi de pœnitentia, non suscepit author in scholis Theologicis, sed placent sibi magistri prurientes auribus: nam in rei veritate, contritio, confessio & satisfactio non mortificant, sed viuificant animum pœnitentis, & Theologi ac declamatores verbi diuini omnes ponunt tres partes pœnitentiæ: imutabunt ne omnes sermones propter hunc librum: Ratisponen. Imo author nō intelligit seipsum, quia mortificatio & viuificatio pertinet ad pœnitentiam, quæ agitur per totam vitam, quam Paulus docet ad Roma. 8. & Col. 3.

L iij Aus

Author. Hinc timori succurrit fides.

Et hoc Lutherice, mallet diceret, succurrit gratia. Si enim non crederet deum iustum vindicem peccatorum, non timeret: Etsi ergo fides sit poenitenti necessaria, tamen nunquam ei remittuntur peccata per fidem, sed per gratiam & charitatem, quæ faciunt fidem esse viam. Etsi de illa fide loquitur, debebat expressisse, ne cum hostibus ecclesiæ suspectus esset consentire. Hac fide rursus innouatio spiritus accipi falsum enim est hoc, quia charitate & gratia recipitur innouatio spiritus. Ideo torquet hic author Psalmum 50. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, &c. Nihil hic de fide Lutherica, aut quod fide remittantur peccata, sed quia ille fatetur se peccatorem, quod etiam fit in confessione, & quia peccatum est contra eum semper, per displicentiam & confessionem, recte petit se aspergi hyssopo, non fide Lutherana, ut mundetur & dealbetur. In spiritu enim David præuidit, omnia peccata non remitti, nisi merito effusionis sanguinis Christi, cuius figura fuit sanguis agni paschalis, qui hyssopo aspergeretur super postes domus. Vnde etiam leprosus iussus est hyssopo aspergi in sanguine passeris, ut mundaretur. Et recte hyssopi meminit, quia est symbolum humilitatis & purgationis. Nam humilis herba est hyssopus, ut ait Augustinus et Gregorius cuius radix petrae adhæret & saxorum viscera penetrat, & ut Hieronymus ait curandis pulmonibus prodest, & purgandis interioribus. Aspersus ergo humilitatis. Hyssopo & merito sanguinis Christi mundatur à peccato per remissionem, & dealbat per gratiæ susceptionem. Hic videt quisque sensatus, quomodo anxie petita sint allegationes ad ostentationem, sicut facere solent Lutherani prædicatores, simplicem plebem inani scripturarum luctatione seducendo, sicut hic sequens allegatio Psalmi, ubi prorsus nihil habetur, fide accipi innouationem spiritus, sed dicit manum Dei super se

græ

Psalm. 50.

Exod. 12.

Leuit. 14.

Aug. Gre.

& Hieron.

Leuit. 14.

Psalm. 11.

grauatam, & se conuersum in ærumna: vnde confessus delictum suum non abscondit, sed se accusans & aduersus se ipsum agens remissionem peccatorum adeptus sit. Ideo fide non dicit sufficere, sed multa explicat ad poenitentiam necessaria, quo accipiat inuolutionem iactatione spiritus.

ARTICVLVS IX. DE AVTHORITATE ecclesiæ in discernenda & interpretanda scriptura.

AVthor. Deus sciebat futurum. Vt diabolus verbum Cc, illud viuum, &c.

Scimus quod Paulus inquit, Viuus & efficax est sermo Dei, pertingens vsq; ad diuisionem animæ ac spiritus &c. at quia author à viuo verbo Dei transtulit se ad verbū scriptum, vt humanæ imbecillitati consuleretur. Illud autem verbum scriptum dicere viuum, in patribus nondum didici. Quin Origenes testatur etiam in nouo testamento esse literam occidentem. Id quod experimur quotidie in hæreticis & Iudæis, qui mortem capiunt ex scripturis: vt pulchre Augustinus tradit quomodo nigrum illud scriptum posset dici viuum: de quo Hiero. inquit, illos Christum crucifigere, qui nudam literam sequantur. Consentiant Ambro. Chrysost. Greg. Bern. &c. Ita cum tot heroes contradicant non video quomodo author possit defendere verbum scriptum esse viuum. De quo egregie præ cæteris scripsit doctor Vuolfgangus Calpelmair Bauarus, olim condiscipulus Lutheri, qui solus sufficeret ad expugnandum errorem aduersariorum literæ mortuæ incumbentium.

Author. Cæteri dijudicent.

Aut longe petit, aut in vanum profert loquitur enim Paulus de prophetis, (Non credas Paulum hic loqui de prophetis, qui futura prædicunt: sed loquitur de prophetis, id est, expositoribus & interpretibus sanctæ scripturæ cum ergo duo aut tres prophetæ dicant, alij dijudicent, an res

Hebr. 4.

Origenes
Supra Le-
uit. ho. 7.
Aug. li. 2.
contra ad-
uersarium
legis & pro-
phetarum.
Hierony.
Mat. 26.

Vuolfgan-
gus Calp.

Dd.

1. Cor. 14.

Et exposuerint. Author in alijs optime & doctè explicat articulum istum: vt mirum sit, si sensum habeant aduersarij, quomodo dissentiant. At illud A. signatum aduersariorum inferius virgula censoria vt par est tractabimus.

ART. X. DE SACRAMENTIS.

Ecce & Catholice sentit: at vbi dormitarunt tam profunde glires Luderit quod non obtulerunt scriptum.

Leo Papa. Cum eorū patronus tam pertinaciter negauerit sacramenta efficere gratiam. Ideo Leo Papa x. se. re. eius damnauit articulum. Hæretica est, sed vsitata sententia. Sacramēta nouæ legis dare gratiam illis, qui non ponunt obicem. Cum audierint & approbauerint librum præsentem: vbi author dicit: Altera, vt sint certa & efficacia signa volūtatis & gratiæ Dei: & proinde non signa, vt tantum signent, sed vt sanctificent: Quæ velim conferatis ad ea quæ vester propheta Daniel scripsit in captiuitate Babylonica.

Articulus tamen esset locupletior, si expressisset numerum sacramentorum.

ART. XI. DE SACRAMENTO ORDINIS.

Ff **O**rdinatio seu ordo est sacramentum: tamē in hoc desidero explicatiora verba, dum inquit. Verbum huius sacramenti est: dum inquit. Sicut me misit pater, & ego mitto vos: accipite spiritum sanctum, &c. Illa requirunt exactiorem traditionem, quam forte author de industria omisit breuitatis studio: non potuit enim illa ignorare, quæ sunt omnibus obuia: & ego in Homilijs de sacramentis accurate exposui.

Gg Author. Elementum vero huius sacramenti est impositio manuum.

Desidero in libro, cur non aperte protulit, in quibus ordinibus adhibenda sit impositio manuum, s. diaconatus, presbyterij, & episcopatus: Nec etiam meminit vñctionis in sacris literis probatæ: quàm turpiter lancinant & histrionice irrident

irrident Neochristiani, potestatem quoq; ordinis & iurisdictionis non bene discriminat. Acutius hoc facit Alia cen. & post eum Gerson & Gabriel.

ART. XII. DE BAPTISMO.

ORdo non est bonus, dicebant veteres: quod sæpe in Hh. authore desidero: qui apparet esse multilegus, sed qui nunquam publice fuerit professus: ideo arte tradendi caret: debebat semper vnum ex alio pulcherrimo ordine naturali protrahere, vt filum ex filo: optimus enim contextus indicat expeditum & intelligentem artificem.

Haftenus fuit dictum de varijs. Item, de ecclesia, de eius authoritate, de pœnitentia, de ordine, &c. Cur non dudum egit de baptismo, qui est ianua ecclesiæ & ianua omnium sacramentorum: quid si quis esset ordinatus presbyter non baptizatus extra de presby. non bapt. Sed placuit nouitas, alioquin egregium habuisset ordinem tractandi apud Petrum Longobardum.

Cæterum nolo esse anxius in alijs: mallet librum tanta cura & eruditione editum, vt non esset opus aliqua vel mutare, vel expungere: at dum inquit. Mandatum domini de baptismo, Euntes docete omnes gentes, &c. Acutus statim obijceret, apostoli habuerunt mandatum de baptizando: Itaq; ipsi primo fuerunt baptizati: Et Chrysost. existimat ex his verbis domini ante passionem, Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus, apostolos tunc fuisse baptizatos: nam statim post initium prædicationis incoeperunt apostoli baptizare ex mandato Christi, quanquam ipse non baptizaret.

Marth. 28

Chrysost.

Iohan. 13

Iohan. 4

In sequentibus non video quin catholica sint sane intellecta.

ART. XIII. DE SACRAMENTO confirmationis.

M Author.

Kk **A** Vthor. Cōfirmatio innititur verbo Christi : qui promisit patrem rogantibus se daturum spm̄ sanctū.

Iohan. 14 Manhu quid audio, tot sententiarū, tot summarum scriptores tractarūt de institutione huius sacramenti: nullus tamen confugit ad eum locum, quem author profert: qui tamen in ista verborum forma apud nullum Euangelistam reperitur: pollicetur quidem apostolis se rogaturū, vt pater illis mittat & det, alium paracletum: Porro ratio non permittit institutam esse confirmationem, vt author præscribit, quia confirmatio est sacramētum irreiterabile, si autem confirmatio fieret, dato spiritu sancto ad rogatū. Iam sæpius reiterari posset: Veriores modos & fundationes res narrauimus in Homilijs de sacramentis.

Author. Et quia nunc infantes.

Ll Appendicem illam totam reiicerem, nisi in fine author seipsum inclinaret, quia puer baptizatus & cōfirmatus habet maiorem gratiam, quàm baptizatus tantum. Sequitur puerum baptizatum & cōfirmatum, morientem premiari maiori gloria beatitudinis, cuius vnus gradus excellit omnes diuitias mundi. Ideo acceleranda est confirmatio infantis, inquit Holcot, & maioris, neq; oportet expectare vsum rationis ait Gerson. Quod citat concilium Aurelianensē, c. 3. Sic etiam citauit Gratianus, sic Iuo, in Panormia, attamen in impresso Concilio Aurelianensē, non reperitur, quod si etiam inuenitur, liquet canonem loqui de adultis, qui sunt perfectæ ætatis, debent venire ieiuni ad confirmationem, facta prius peccatorum confessione.

Iuo. lib. 1

Perperam omisit præcipuum huius sacramenti, scilicet ministrum, Episcopum, nam ob hoc solum sacramentum confirmationis est dignius quibusdam alijs, & Lutherani sacerdotes attentantes nihil facerent, sicut nec in eorum prophana ordinatione, quàm cuperet Bucer esse Episcopus, sicut Nouatus & Aetius.

Artic.

89

IN LIBRVM OBLATVM.
ARTICVLVS XIII. DE EV
charistia.

Dormiente Petro vigilat Iudas, certum est & experis Matth. 26
Or iam viginti tribus annis hæreticos diligentiores
catholicis, qui nec laboribus, nec consilijs, nec impensis
parcant, filij huius sæculi prudentiores filijs lucis ait Chri- Lucæ 16
stus. Protestantes fecerunt annotari eorum scriptum fals
sum, quod suo loco probabimus, at mei collegæ non curas
runt, vt annotaretur scriptum nostrum catholicū. Vbi hic
fuit cōsignator Buceranus, de q̄ ab initio fecit mentionē.

De elemento huius sacramenti non accurate distinxit,
verum facile potest in sensum catholicum explicare, reli
qua videto in confutatione scriptorū protestantium.

ARTICVLVS XV. DE SACRA
mento pœnitentiæ.

Si author obseruasset ordinem doctrinæ, tunc totum ar
ticulum 8. debebat huc transplantasse.

Author. Verbum huius sacramenti citat Matthæi 18. M m
& Iohan. 20. Matth. 16
Matth. 18
Iohan. 21
Iohan. 20

Si accuratius expendisset, inuenisset locos illos esse di
uerfos, vt expendi li. 2. de pœnitentia c. x. & de primatu
Petri: Quia soli Petro promisit clauēs, hic autem om̄ibus
apostolis promisit. Rursus quod Petro soli promisit, apud
Iohannem ei præstitit, sed quod discipulis promisit, præsti
tit, Iohan. 20. Itaq; sunt diuersa.

Author. De satisfactione docendum est.

Incircumspecte esse dictum apparet, nam titulus arti
culi est de sacramento pœnitentiæ, modo satisfactio Chri
sti non est sacramentalis: Ideo minus apposite huc posita
est. Neque satisfactio Christi est simpliciter & in se propi
tiatoria culpæ, sed solum dum applicatur eius virtus & effi
cacia in sacramētis aut per gratuitam Dei voluntatē: Ideo Patres &
doctores.

M ij absolutus

absolutionis sacramentum aboleri pœnam æternam, vi
& merito passionis Christi in sacramento operâti, eadem
commutata in pœnam temporariam: cui satisfiat per pœ-
nitentiam à sacerdote iniunctam, quæ solet canonica ap-
pellari: aut per opera satisfactoria voluntarie suscepta, vt
Paulus inquit. Si nosmetipsos dijudicemus, non utiq; iu-
dicemur à dño. Sic scholæ ab August. edoctæ 500. annis
docuerunt. Sic concionatores declamarunt sæculares & re-
ligiosi, & in hunc diem faciunt per ecclesiam catholicam.

1. Cor. 11

ARTICVLVS XVI. DE SACRA- mento matrimonij.

Oo. **A** Vthor. Matrimonij Sacramentum.
Mirum cur diuersarij nō sunt protestati de contra-
rio, & cum sint tam prodigi scriptorum, cur hic etiam non
obtulerunt signatum a b c. cum manibus & pedibus pu-
gnent matrimonium non esse sacramentum: Id quod &
alii post durandū incaute & imprudenter scripserunt.

August.
Innocen.
C. gaude-
mus de di-
uor.

1. Cor. 7

Author. Matrimonij Sacramentū solis Chřianis, &c.
Mallem fuisset cautior: quia regulariter solet omne ma-
trimonium dici sacramentum: Sic Augustinus ait. Sacra-
mentum matrimonij est omnibus gētibus commune: sed
sanctitas Sacramenti solū est in ciuitate Dei, & Innocentius
Papa. Sacramentum matrimonij est apud fideles & in-
fideles: testis est etiam Paulus. Si quis frater vxorem habet
infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, nō dimittat
illam dicit. Si modo matrimonium est sacramētum apud
infideles, quanto magis apud fideles in lege naturæ & scri-
pta: Moyses duxit filiam Ietro, Ioseph Putifar, Naason
Raab, Obeth Ruth, Salomon filiam Pharaonis, Samson
Philisteam. Quare incaute dictum. Sacramentum matri-
monij solis Christianis peculiare: Si limitasset, quia a-
pud infideles & veteres non est Sacramentum veritate si-
gnificationis & sanctificationis, sicut Brulifer inquit, Ma-
trimo

trimonium infidelium est dimidiū Sacramentū: quia bona matrimonij sunt mutila & imperfecta apud infideles ait Richardus: Et hoc est qd rotunde dicunt nostri, apud infideles est legitimū matrimoniū, sed non ratum: Neque August. neq; Ambro. his cōtradicunt 27. q. 1. Idololatria, &c. quæ fuit de diuor. Quæ omnia prolixè tractaui Homilia 71. De Sacramentis. Si author profundius trutinasset verba sua, nō hæsisset in hoc, quoniam verbum Christi adfert pro hoc Sacramento Matth. 19. sed Christus ibi loquitur de coniugio Adæ & Eux: quare oportuit agnoscerè esse ibi Sacramentum, licet non magnum illud in significatione, vt Paulus affirmat, in Christo & ecclesia. Augu. & Ambro. Ephe. 5

ARTICVLVS XVII. DE SACRAMENTO vnctionis infirmorum.

HVnc articulū vix & catholicum, à declamatoribus Lutheranis & ecclesiasticis admissum, laici ex protestantibus repulerūt, & recātarunt. De quo infra loco suo.

ARTICVLVS XVIII. DE VINCULO charitatis, tertia nota ecclesiæ.

Satius esset hunc articulum omittere iuxta ea quæ superius dicta sunt de ecclesiæ: Vnde author recte per magnum & doctum virum fuit admonitus, vt mallet profiteri vinculum vnionis, quā charitatis, ne mali excluderent ab ecclesiā: omitto, qd aliqui sunt electi secundum præsentem iustitiā, alij vero secundū æternā prædestinationem, qd sunt veri electi: & tamen nō semper habent vinculū charitatis contra impiū Iouinianum, sicut Dauid adulter, homicida, superbus numerator populi. Non discutio, qua ratione citarit authoritates, alioquin non deesset, quod dicerē. 2. Reg. 11 Ibid. 24

ARTICVLVS XIX. DE ECCLESIAE

Hierarchico ordine &c.

Qvām fluctuat author, quia non ædificauit supra firmā petram, sed super arenā: si esset solide in Theologia

M iij

logia doctus, obseruaret ordinem doctrinæ: & non iam tertio rediret ad ecclesiam & eius authoritatem.

Declaratio vero erudita est, & quæ frangere possit ceruices aduersariorum: Ideo iterum scriptum exhibuerunt minime Euangelicum. Quod inferius sub incude, vt metur, fortiter prememus.

Q Author. Sic tamen vt hæ cæremonia, &c.

Nimis hic extenuat cæremonias: Et vtcunq; catholice & doctissime articulum hunc deduxerit tamen Lutherani, vt aranea, non sugent dulcedinem, sed venenum, & attrahent ea, quæ vel ad corticem literæ coram indocta plebe, eis suffragantur, etiam si sciant hoc esse contra authoris mentem. Causaret hoc author, si arctius strinxisset intentum. Quid enim ædificat in plebe, dicere, cæremonias esse tantum incitamenta & retinacula pietatis, ac si opera externa cæremoniarum non placerent deo. Vt non dissentiant ab Euangelica puritate. Omnino scandalosum est hoc, ac si cæremonia in catholica ecclesia obseruatæ dissentirent ab Euangelio, quasi laqueos conscientijs iniiceret, quasi Christianæ derogent libertati, hæc omnia Lutherica sunt, non catholica. Nam mox stentorea voce vociferabunt, ieiunia soluemus, festa sint libera, in quibuscunq; diebus carniū & ouorū esus sit licitus, quia præcepta illa ac inhibitiones sunt contra libertatem Euangelicā. Ita impie præcinunt rudi populo, nouitatum & licentiæ studioso. Itaq; satius fuisset caudā huius articuli vna litura circumducere. Non enim potest nisi scandalū parere, apud eos qui propensi sunt, vt ab ecclesiæ obedientia recedant, cum audiant iustitiam nostram ab externis obseruationibus non pendere. Sacerdos ergo paruipendet dicere horas canonicas, quia externum. Monachus negliget matutinas & ieiunia, quia externū. Nihili faciet peccatorum cōfessionem, quia externum. Vt in paschate sumat Eucharistiam floccifaciet, vt externum, cum

cum mille similibus. Non est scandalosissimum, q̄ in fine addit. Cæremonias posse omitti si absit scandalum & contemptus. O author, si hoc tacuisses, satius fuisset, cū oīs inobedientia sit verus vel interpretatiuus cōsensus. Nō excusatio, quā violente torqueat allegationes sacræ scripturæ, q̄ prorsus nihil faciunt, neq; probāt, q̄ ille molitur probare.

ART. XX. DOGMATA QVAEDAM
ab ecclesia declarata & firmata.

DE INVOCATIONE SANCTORVM.

A Vthor. Nec damnandum est, si quis religiosa.
Quod fatetur non damnandum, si quis sanctos R r
etiam nominatim appellet. Hoc catholice asseritur, at qd̄ annectit, sed extra preces, quæ ad altare offeruntur. Hoc impium est, & ecclesiæ catholicæ dehonestatiuum, quæ non mō nominatim appellat plures sanctos in Canone maioris missæ: sed etiam in peculiaribus missis secundum occurrentes sanctorum festiuitates, collectas de sanctis nominatim habet, licet per mediatorē Christum, vt alias, concludat. Ergo affirmare sanctos nominatim appellandos, sed extra p̄ces ad altare, hoc est totius ecclesiæ catholicæ cōsuetudinē improbare. Ideo atro lapillo notandus est hic locus & expungendus, tanq̄ insolens, & ecclesiæ rebellis.

Quod si insurgat aliquis vir doctus, & obijciat, authorē rem clare admittere inuocationem sanctorū, qñ ad ipsos vertitur oratio, vt in letania fieri solet: qua ratione inuocandi in orationibus missæ ecclesia vtitur, vnde reprehensio illa est mera calumniā. At obijcienti ego respōdeo. Parcius ista viris, nullam facio authori calumniā. Nam quod tribuit authori, eum admittere inuocationem sanctorum, quādo ad eos vertitur oratio, vt in Letania, qua ratione inuocandi Ecclesia in orationibus missæ vtitur, illam enim palliationem non admittit author libri, sed prorsus excludit & rejicit, cū inquit, Sanctos nominatim appellādos, sed
extra

extra preces, quæ ad altare offeruntur: quis hic non videt glossam esse contra textum. Glossator dicit, nominatim inuocandos sanctos, vt in Letania & orationibus missæ. Textus authoris habet eos non inuocandos in precibus ad altare oblati, sed extra: Nisi quis hic torqueat, oratiões in missa non esse preces quæ ad altare offeruntur.

Rr Quod citat concilium Carthagineñ, facit more solito, hoc est, allegat, & nihil ad propositum: Nam q̄ orationes ad sanctos porrigantur patri per filium: Id fit in & extra missam, in singulis etiam horis canonicis: & est noua forma orandi Evangelica à Christo tradita. Amen amen dico vobis: si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis, vt latius explanaui Homilia dominicæ v. post pascha. Concilium itaq; Carthagineñ, 3. nihil constituit de sanctis inuocandis: sed præscribit formam concludendi collectas per mediatorem Christum.

Ss Author. Sancti tantum vt conserui implorantur, non secus quàm qui nobiscum sunt adhuc in carne.

Quantum extenuat intercessionem sanctorum & beatorum, vt non possit non scandalizari plebs hæc audiens: Nam beatos & omni miseria exutos, ciues cœlorum, non ardentius, efficacius & placabilius Deum pro nobis orare, quàm viatores infirmos, fragiles, peccatores, adhuc in mari fluctuantes, qui necdum portum salutis attigerunt: Hieronymus improbat in Iouiniano. Aduersatur etiam consuetudini ecclesiæ, quæ in letania inquit S. Petre ora pro nobis: sed nullum ex viuētib; quantumcunq; sanctum sic inuocat. Idem fit in Canone maiori missæ: & in publicis missæ & orandi officijs memoratur cœlites in collectis, & solenniter officia de eis aguntur, sed de adhuc viuētib; nulla collecta intercessionis habet, nec officiū solēne. Imo ecclesia phibuit, ne q̄s pro sancto veneretur, q̄ iudicio ecclesiæ nō sit in canonem receptus, vt in cap. 1. & 2. de relq. & ves

Hierony.

IN LIBRVM OBLATVM.

& vener. sancti. in antiquis, & August. de Ancona. q. 14.

At surgit aliquis pro authore libri, & fatetur beatos efficacius orare pro nobis, q̄ viatores: sed vtatur hic quasi argumento à minori: quia si conserui viatores minori charitate orāt pro nobis in hac vita, multo magis pro nobis orant sancti præditi maiori charitate: sed author excludit benignā illam interpretationem: Ait em̄, Tantum vt conserui implorentur. Pondera tantū: Et quorsum tendat exclusio, subiicit, Nō secus, quā qui nobiscū sunt in carnet pondera, nō secus: nam fucos excusationis nō admittunt.

Quod si in scholis essem, obijcerem defensori. Non cōmode factum argumentum à minori, hoc loco: quoniam etsi bona sit argumentatio, & sententia mea efficax ad probandū: tñ apud diuersarios, quibus hic author blanditur, nihil euincit: admittunt enim antecedens. Viatorē inuocādum vt intercedat: at negant illationem à maiori & illatum, ergo sancti sunt inuocādi, vt intercedant: licet nouerim quō eorum temeritas apertissime conuincenda sit.

DE IMAGINIBVS EO. ART.

DE imaginibus recte author, nisi quod Iconoklastæ **Tt** pro se arripere possent (quod solent facere captiuosculatores) dum ait. Imaginum vsum non in totum esse damnandum: nam existimo, neminem vnquam fuisse tā stolidum, qui vsum imaginum, in totum damnasset.

Vt autem sit pinguior declaratio libri, addendum apparet. Imagines conferre non solum, quia excitent ad gestorum memoriam & recordationem: sed etiam ob id, quia instruunt simplices, admonent scientes, & afficiunt oēs.

Contra hæresim Fœlicianā hoc quoq; addatur (qa alii qui prælati ecclesiæ imprudēter in genere, negauerūt imagines adorādas, vnde pusilli scandalizantur) venerabiles esse imagines, sed nō adorādas per se: at posse adorari, quādo adoratio terminatur, nō ad ipsam imaginem, sed ad id

N quod

Basiliius.
prototypus primitivus
Int' et archetypus.
prototypus p. r. r.
exemplum

quod imagine significatur, & ut Basiliius ait, referatur ad Prototypum. Ideo lapsus arbitramur authorem cum ait, Non autem ipsa imago veneretur.

Mix quod protestantes hic nullum scriptum exhibuerunt, cū Argentineñ. & Constantieñ. modo illis coniuncti acerbissime imagines reiiciāt, & idolatriæ accusent, & maxime Bucerus, qui etiā obtulit cū quibusdam alijs se de fensurum disputationē Bern. Ego qui lacerā illā & miserā disputationem Biblicis scripturis & autoritate patrum, confutavi & eneruavi, ac edidi, nihil vidi quod gigantes illi responderint 13. annis, at si malæ causæ eorum ita confidunt, adhuc respondeant, non cedit ex arena Eckius.

DE MISSA EO. ARTICVLVS.

Vu Hoc merito displicet non solū mihi, sed & multis bonis catholicis, q̃ author aliquas materias cōtrouersas, maximi dispēdij, ut de inuocatione sanctorū, de imaginibus, & de sacrificio missæ &c. cōmisceat, ut nō dignatus sit illas sub proprijs titulis & articulis proponere, sed nouā inscriptionē præfixit. Dogmata quæ dā, ecclesiæ autoritate declarata & firmata, quasi illa nō haberemus quoq; ex scripturis, sed voluit Lutheranis adulari & dogmata appellauit, ac si essent philosophorū placita, aut Hippocratis decretis sed omisso suspecto et neglecto titulo, veniam⁹ ad rem.

Xx Author. Victima in cruce immolata, non minus hodie est efficax &c.

Hanc impietatem aures Christianæ ferre non valent, dicere Eucharistiæ oblationem in missa esse tam efficacē hodie, quando religiosa fide deo representatur, sicut fuit in cruce eo die, quando de sacro latere sanguis & aqua exiuit. Sic præcipitant sententias suas, qui nunquam in scholis sunt exercitati. Si oblatio hodierna est æque efficax, sicut in die parasceues in ara crucis, sequitur nullam esse distantiam inter sacrificium cruentum & incruentum, nullā esse

differentia

differentiam inter oblationem veram realem, & inter res
 presentatiuam: Nihil referre, inter Christum vere oblatum,
 & exemplar illius & commemorationem semel facti sacri-
 ficii. Sequeretur si essent oblationes æque efficaces, essent ea-
 iusdem valoris: oblatio autem Christi in cruce fuit infiniti
 valoris, quia ipse est propiciatio pro peccatis nostris &
 totius mundi: & ut Bernard. ait, etiam si essent infiniti mū-
 di oblatio autem quotidiana in missa est finiti valoris,
 alioquin sufficeret quotidie vna missa in toto mundo: Ali-
 oquin sufficeret vna missa pro anima defuncti, qd statim
 liberaretur, imo omni die totum purgatorium euacuare-
 tur, quia missa esset infiniti valoris. Sequeretur etiam vnā
 sufficere missam pro defuncto, nō esset opus anniuersario,
 septimo, velut tricesimo: Nulla esset porro differentia ap-
 plicationis missæ, cum eius efficacia esset infiniti valoris. Vn-
 de sanctus Augustinus curans missam celebrari pro mor-
 tua matre ad ostia Tybernia, æque profuisset missa illa om-
 nibus eo tempore mortuis. Et nec stulto dictum authoris
 est verisimile, oblationem quotidianam esse æque efficacē,
 sicut illam in cruce: Cum plus sit semel se in mortem offer-
 re, quā millies illius passionis & mortis memori-
 am celebrare: Vnde valor missæ finitus, valor mortis Chri-
 sti infinitus. Ideo semel mortuus est, semel oblatus est in a-
 ra crucis, cuius tamen memoriam quotidie agimus in my-
 sterijs: pulchrum est quod Ambrosius ait: In Christo se-
 mel oblata est hostia potēs ad salutem. Quid ergo per nos?
 Nonne per singulos dies offerimus? Etsi quotidie offeramus,
 ad recordationem mortis eius fit, & vna est hostia nō
 multæ, quia semel oblatus est Christus. Hoc autem sacri-
 ficiū exemplum est illius. Christus hostiā obtulit ipsam
 offerimus et nūc: sed qd nos agim⁹ recordatio est sacrificij.
 Nemo ergo reducat nobis propositiones, vnā missam
 æque efficacē omnibus animabus, sicut vna cādela illumi-
 nat

1. Iohan. a
Bernard.

August.

Ambrosi.

Nā naa

De conse.
dis. s. non
mediocri-
ter.

nat totā habitationē: Nemo torqueat Hiero. Cum pro cē-
tum animabus missa vel psalmus dicitur, nihil minus, q̄ si
pro vno quoq; eorū diceretur, accipitur: nam qua ratione
dicat, præiecit. Melior est quinq; psalmoz decantatio, cū
cordis puritate & serenitate & spiritali hilaritate, quā
totius psalmi modulatio cum anxietate cordis & tristitia.

Stat ergo q̄ diximus, authoris dictū vt falsum, & scan-
dalosum prorsus reiiciendū: Minuit enī dignitatē & effica-
ciā amarissimæ passionis & mortis domini Iesu Christi.

At surgit quispiam eruditus, plus nimio affectus libro:
Id quod in libro reprehenditur, est verissimum, vnam sciz
licet oblationem Christi semper esse eiusdem virtutis, ne-
que esse aliquo pacto ob diuturnitatē temporis imminu-
tam: differt tamen ab oblatione sacerdotis, & efficacia eius
nobis applicatur per oblationem sacerdotis, quibusdā ma-
gis, quibusdā minus, &c. At moneo defensorem istum,
vt verba libri recte inspiciat: nam hoc liber non habet, q̄
ille assumit, vnam oblationem eiusdem virtutis: hoc sciui-
mus, oblationem Christi & eius virtutem semper duratu-
ram, quā diu sæculum stabit: Hoc debebat tueri defensor,
oblationem quotidianam in missa, tam efficacem esse, sicut
in cruce, fuso sanguine & aqua, ac posita anima, quod est
falsissimum, & egregie confutat inter iuniores præpositus
Gabriel: licet enim sit idem Christus, qui vtrobique offer-
tur, ac ita in oblato nulla est differentia, sed in modo offerē-
di, ac efficacia oblationis: At hic defensor relicta tutela li-
bri, hoc ipsum fatetur: quia alia sit oblatio sacerdotis, alia
etiam efficacia secundum applicationē sacerdotis plus vel
minus. Vtinam hanc materiam in corona doctorum viro-
rum, publica disputatione, deberem ventilare. Vbi etiā hoc
addiderem. Oblationis in missa efficaciam non esse eandem
vel æqualem (non respicio hic ad sacerdotem bonum vel
malum, deuotum vel frigidum) quia offerēs principalis, ec-
clesia

Left. 27.
Canonis.

clesia militans, cuius minister est sacerdos, non semper est, æqualis meriti & acceptationis apud deum, sed in vno tempore plus, in alio minus. Vt cunq; Henricus G. nitatur in contrarium: licet in declamationibus ad populum, magis secutus sim S. Tho. cuius opinio non solum apparet vera, sed etiam plebs facilius intelligit. Aliud paradoxum quosque defenderem, missæ efficaciam itidem ex opere operato, non esse æqualem, etiam eodem tempore: at quia aduersarij ista non intelligunt, missa facio. Yy.

Author. Ecclesia seipsam offert in missæ sacrificio.

Quantum placet nouitas: etsi tres libros scripserim de sacrificio missæ ante 15. annos, & sæpe hanc materiam in scholis Theologicis disputaui, etiã ante triginta annos: ubi diligenter legi sanctos patres & doctores, non recolo tamen me legisse, quod ecclesia offerat seipsam in missa: hoc inueni, ecclesiam se offerre per opera misericordiæ Deo uiuenti: Inueni quod iusti offerunt Deo corpus & vitam, ut ecclesia martyrū: hoc inueni, quod Paulus docuit ecclesiã, Roma. 12 exhibeatis corpora uestra, hostiam uiuam, sanctã, Deo placentem. Hoc inueni, quod sacrificium Dei est spiritus tribu Psalm. 50 latus, cor contritum & humiliatum. Inueni quod tota ecclesia offeratur à Christo Deo patri, & est sacrificium vniuersale Christianorum, quod fit etiã in missa: At quod ecclesia seipsam offerat in missa, non memini me legisse, nec credo verum. Sicut non dubito ecclesiam à Christo in cruce Deo patri oblatum, & quotidie offerri in missa.

At venit defensor, quod ecclesia seipsam offert in missa, expresse dicit Augustinus li. x. de ciuit. Dei. Dico acutum disputatorē debere reddere singula singulis: Augustinus August. nunq; hoc dixit, qd ecclesia seipsam offerat in missa, sed qd offeratur: & hæc est rei veritas: quod liquet ex verbis eius in fine c. 6. Hoc est sacrificium Christianorum, multi vnū corpus sumus in Christo: quod etiam sacramento altaris,

N iij fides

fidelibus noto, frequentat ecclesia, vbi ei demonstratur, qđ in ea oblatione, quam offert, ipsa offeratur: Aduerte non dicit, quod seipsam offerat, sed in ea oblatione s. Eucharistia, quam offert ecclesia, ipsa etiam offertur, at non per se, sed per Christum, qui est sacerdos magnus, qui corpus suum verum obtulit in cruce, iam quotidie offert corpus suum verum & mysticum in missa.

Zz Author. Dona quædam tam panis q̃ vini offerebat.

Augst. Quod sub missa varia solebāt offerri, in ecclesia, hoc hodie obseruatur in Germania & Græcia, vbi offeruntur panes, vina, cera, farina, panni, oua, sal, & panis omni domini co die, vt audio, benedicitur in Gallia, quem morem suo tempore obseruatum in Aphrica testatur S. Augustinus sed quid hæ oblationes laicæ, ad diuinissimā oblationem sacerdotalem in missa, cum vnum tantum sit sacrificiū externum ecclesiæ s. Eucharistia multa tamen alia offerātur, iuxta c. oīs Christianus, de conse. dis. 1. & c. statuimus, 16. q. 1. Et Dauid lætabatur, quando vidit cunctum populum ingenti gaudio offerre donaria, 1. Par. vlt. Et hoc præcepit Deus per Moysen Exo. 23. Non apparebis in cōspectu meo vacuus: Offeruntur itaq; vel ex præcepto, vel consuetudine, vel deuotiōe. Et ad honorē dei, vt agnoscatur tanq̃ summū bonum, rector & gubernator supremi domini, & in suorū ministroꝝ sustentationem, tñ huiusmodi oblata non sunt, quæ perferantur per manus sancti angeli in sublime altare Dei, in cōspectu diuinæ Maiestatis suæ, sicut est sacrificium missæ vnicum, sed sic præsentantur sicut aliæ orationes fidelium, & actus latriæ, Deo debiti.

1. Par. vlt.
Exod. 13

ART. XXI. DE ADMINISTRATIONE sacramentorum & cæremonijs quibusdam speciatim.

&& A Vthor duas recenset sententias. Vnā falsam & damnablem sacerdotem non debere celebrare missam, nisi

nisi habeat cōmunicantes: Alteram, q̄ possit celebrare, modo assint, qui spiritaliter cōmunicent: Bucer dolose adiecit in margine ea, quæ duo collegæ mei, Pflugius & Groppe-
 rus annotarunt: hæc scilicet verba. Huius sententiæ nos sumus, & ita posuit, vt simplex Lector, potius ad primam sententiam se applicaret, quã secundã. Sic fraudibus, vt solent vulpes, demolientes vineam domini sabbãoth.

Bucer.
Pflugius.
Groppe-
rus.

At quia illa prima sententia est contra vsum & consuetudinem totius ecclesiæ, contra foundationes ecclesiarum cathedralium & collegatarum, contra ius parochiale, cōtra vltimam voluntatem eorū, qui beneficia fundarunt, contrarium & obseruantiam oīm bonorum religiosorū: Nulli etiam rationi consonat, sed ex fonte promanat hæretico, nunquam persuadebor præfatos dominos collegas meos, fuisse illius peruersæ & ab ecclesia alienæ sententiæ, sed potius ipsos indicasse secundam eis placuisse sententiam.

Author. Quoniã vtriq̄ de sententia sua sunt persuasi. 99

Illud est consilium malum, totius Ecclesiæ & Christianæ deuotionis destructiuum, multas in se hæreses completens. Nam primo errant, quod nolunt celebrari missam, nisi adsint cōmunicantes. 1. Quod nolunt plures celebrari missas in vna ciuitate vel ecclesia eodem die, etiam si sint L. beneficia fundata, aut L. monachi in vno monasterio. 3. Consecrarium est, sacerdotem, etiam si habeat cōmunicantem, nō debere tamen celebrare missam si sit alius, qui legat publicam & communem missam eiusdem ecclesiæ. 4. Turpissime & impie errant, omnes missas priuatas abrogando, siue fiant in priuatis sacellis, siue celebrentur in altaribus seorsum, extra vnum cōmune & publicum altare: hinc in multis ecclesijs, altaria Turcice funditus diruerūt. 5. Sacrificuli eorū pigri & mordente conscientia, hãc etiam inuenerunt impietatem, vt ipsis celebrantibus & cōsecrantibus, ac laicis comunicantibus, ipsi se à cōmunionē contineant.

Lutherani
celebrant
& nō com-
municant.

Concil. 11.
ca. 5

tineant, contra totius ecclesiæ consuetudinem, contra omnem honestatem, contra expressam concilij Toletani constitutionem: quæ sic habet. Quicumq; sacerdotum diuino altario sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit: ab ipsa qua se indeceter priuauit gratia communionis anno vno repulsum se nouerit: Nam quale erit illud sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse cognoscitur? Ergo modis omnibus tenendum est: ut quotiescunq; sacrificans corpus & sanguinem Iesu Christi dñi nostri in altario immolat: toties perceptionis corporis & sanguinis Christi, participem se præbeat.

Leui. 11. 19
Deut. 7

Isai. 66

Et rationabiliter loquitur canon, quia cum sacerdotes sint pastores, rationi aduersatur, quod laicos pascunt & nō seipso: Cum populum ad synaxim inuitant, eam laudāt ab effectu sacramenti: quis eis credet: si ipsimet non communicāt: Nam ipsi maiori debent pollere munditia & sanctitate, quibus peculiariter dicitur: sancti estote, quoniam ego sanctus sum: At vrget eos conscientia in eos: Epicurea & Iouiniana vita, ut ad sancta sanctorum ingredi non audeant: quantulacunq; sibi excusationē fingentes. Sed diabolus insidiabitur calcaneo eorum: dū in fine vitæ vermē excitabit conscientia, q non moritur, sicut nec ignis extinguet.

Missas priuatas semper fuisse in ecclesia proprio libello probaui, in hoc conuentu Ratisponen. edito: ad quem Bucer nondum respondit.

Sepelire
missam.
Zuinglia.

Admisso consilio, iam via esset hæreticis facta ad sepeliendum missam penitus: Id quod Zuingliani, iam fecerunt Argentina, Constantia, Basilea, Berna, Meminga, Augusta, Vlmæ, & cohærentibus: Idem eueniet apud Lutheranos: nam frigesciente charitate, iam octo diebus nullus adesset cōmunicans: Postea, per mensem. Deinde, per trimestre, &c. & sic paulatim euanesceret missa: Vbi tunc maneret iuge & quotidianum sacrificium in Ecclesia Dei? Ad quid

quid zelus veterum Christianorū fundasset I. Monachos aut sacerdotia in vno loco, si sufficeret vna sola Missa publica in septimana aut mense. Quot fratres in vno monasterio collegit sanctus Benedictus, S. Maurus, S. Leonardus, S. Pirmunius. Et apud S. Gallum aliquando quadringenti fuerunt fratres, Ad quid tot altaria, tot capellæ, in & extra Ecclesiam, ab antiquissimo tempore sunt in vno loco constructæ, sicut B. Gregorius tredecim meminit altarium Sanctionis extructorum.

Cum Missa profit viuis & defunctis, ac toti Ecclesiæ: cur ob defectum non communicantium sacerdos vellet illos priuare fructu tā utili & necessario? Et quia Missa celebrat, etiā aduersariorū sententia, vt recolatur memoria passiōis Christi & mortis: modo laici etiam non communicātes, tñ astantes Missæ, priuantur illo commodo: vt nec excitentur ad gratias agendas, redemptori Christo: nec simul spiritaliter offerant cum sacerdote in Missa, hostiam illam viuificam, vti alias à deuotis fidelibus fieri solet.

Mala quæ
ex cōsilio.

Et vt rem planissime dicam, quam Laicus quisq; corda tus facile intelligat. Si bonum est memoriam mortis Christi & sacrificium in vna Missa agere, & Deo placet: quanto magis diuinę placebit maiestati, si sæpius & pluries fiat in eius commemorationem: Et hæc ratio obiecta est Ludero in Schmalckhaldia: & frigide respondit.

Plures Missæ bonæ.

Ad hæc cauteriatis faciet conscientias habentibus beneficia fundata ad plures Missas: quomodo enim illæsa conscientia possunt illas omittere, contra supremam fundatorum voluntatem, quos debitis defraudant suffragijs. Nam si etiā nullus ex plebe sit idoneus ad communicandum, ipsi parent se idoneos iuxta beneficij institutionem.

Impium & blasphemum est nouum aliquorū commentum, & à Christo passo in ecclesia inauditum, de sicca Missa, iuxta vulgare Germanicū. Eam autem appellāt ficcā,

Sicca Missa.

O quando

quando die dominico aut festo sacerdos simulat omnia quæ sunt celebrantis, cum introitu, collecta, epistola, Euāgelio, & canticis: tamen quia non habet communicantem, nec ipse vult communicare, ideo non consecrat, sed est Missa sicca sine Eucharistia, sine corpore & sanguine Christi: Nonne hoc est irridere Deum, & illudere Christo cum Iudæis faciem eius velantibus, spectaculi more simulare id, quod in veritate non agitur?

Consiliū li
bri contra
Cæsarem.

Postremo author libri hic aduersatur Cæsari, similiter duo collegæ mei, qui committunt Cæsareæ Maiestati, & ordinibus imperij Consilium illud an pro sit, expendendū: Nā Catholicus & gloriosissimus princeps Carolus Imperator, tū in indictiōe huius conuentus, quā in tota hac actione, semper protestatus est, quod per acta & deliberata nullum fiat præiudicium recessui Augusteñ. in quo roboratur edictum Vuormacieñ. contra Ludderum & adherentes Anno salutis 1521. emanatum. At in recessu Augusteñ. huiusmodi articulus continetur.

Similiter debent publicæ & priuatæ Missæ, cum Canticis, & incorporatione maioris & minoris Canonis, & alijs orationibus, vestibus, cæremonijs & ordinationibus, omni modo sicut hactenus laudabiliter in Ecclesia Catholica observatum est, & hodie observatur, peragi, & in his omni bus nulla mutatio aut nouitas attentetur.

Alius quoque articulus in eo habetur. Item, specialiter debent ecclesiæ cathedrales & collegiatæ, monasteria, parrochia, beneficia, cum eorum statutis, ordinationibus, regulis, institutiōibus, foundationibus, Canticis, Lectiōibus, Prædicationibus, Missis, orationibus, sepulturis, & cōsuetis laudabilibus & vsitatis cæremonijs Christianis, sicut hactenus in Ecclesia Catholica exercentur, manuteneri ac defendi.

Cum ergo confitet de mente Christianissimi Imperatoris nostri, male obtruduntur ei aduersa & minus Christiana

ana consilia, & quod antea tam maturo ac deliberato consilio, vna cum ordinibus imperij, cōclufit ac p̄ imperium publicauit, iam denuo reuocet in dubium, ac tanquam rē incertam denuo expendat, an sit vtile tranquillitati ecclesiæ. ^{24. q. 1. c. maiores.} Ea quæ semel certā habuerunt & concordem definitionem, non debent iterum in dubium reuocari.

In summa, qui consulunt Missam in totum aboleri, vt Zuingliani, aut in parte, sicut Lutherani, aut qui in voluntatē celebrantiū conferunt, vt author libri, omnes illi sunt præcursores, & præparant viā, non domino, sed Antichristo, qui auferet iuge sacrificium iuxta Daniel. vaticiniū, & ^{Dani. 11.} ponet abominationem in desolationem.

DE COMMVNIONE SVB VTRA

que specie sub eo. Art.

Author. Cum plurima plebs Germana sit persuasa,

Requiro melius hic iudiciū & cādidius in authore: vult ^{Ar.} enim Germanæ plebi debere permitti hanc communionē liberam, vt sub vna vel duabus speciebus communicet. Hoc posset fieri, sicut Basileæ fuit actum cum Bohemis, & in Augustanis Comicijs fuit tentatum cum Lutheranis. At quod hāc rationem affixit, quia plebs sit persuasa mandatum Christi requirere integra Sacramenta: & cauēdum est ne quis ad sacrosancta mysteria participanda accedat cum mala conscientia insinuat hoc si ille habet conscientiam de sumenda vtraque specie: sumit vnam tantum, format sibi de super conscientiam. At friuolæ sunt hæ rationes ac temerariæ. Imo concludunt potius contrarium, ecclesiam nō debere eis pmittere vtranq; speciem: quia plebs Germana sic esset persuasa in errorem. Et sic ecclesia permittendo, firmaret in eis errorem: quia credunt vniuersalem ecclesiam facere contra mandatum Christi, contra institutionem Christi: & permittēdo ecclesia roboraret eorū falsam sententiam, vbi æstimant omnes laicos catholicos

O ij male

malefacere, omittendo alteram speciem. Author non novit modum sanctorum patrum & ecclesie, in his erroribus expugnandis: non enim extinguuntur hæreses permissio-
 nibus, sed dum contraria statuuntur. Vt dum Nestoriani ne-
 garent Mariam esse Theotokon, sed Christotokon: eccle-
 sia hoc non permisit, sed condemnato Nestorio in concilio
 Ephesino etiã prohibuit, ne diceretur Christotokos, quã-
 vis ipsa benedicta mater vere sit Christotokos. Sic dum
 Hebionitarum hæresis inualesceret, legalia observanda cū
 Euangelio, vnde negabant posse confici in pane fermenta-
 to, eo quod omnis oblatio quæ offertur domino, sit sine fer-
 mento. Hanc hæresim non permisit Leo tunc Papa, sed cō-
 trariū præcepit, vt omnes in fermentato conficerent, vt Ri-
 chardus & alij meminerunt.

Leuit. 2.
 Leo Papa.

Non tamen in totum reijcio, vt permitti non possit illis
 vtraque species, sed non illa ratione, quam author libri, seq-
 tur, sed sicut Cæsarea Maestas in cōcordia obtulit Luthes-
 ranis Augustæ ad imitationem concilij Basiliens. sub eius-
 modi articulis & punctis. 1. Quod credant cōmunionem
 sub vtraque specie nō esse præceptam. 2. Quod credant & ita
 doceant laicos non peccare, qui sub altera specie tantum
 communiant. 3. Credāt & doceant non plus sumi sub du-
 abus speciebus quàm sub vna. 4. Quod sub vna specie su-
 matur totus Christus, id est, tam corpus eius, quàm san-
 guis. 5. Quod diuersarii in ecclesijs suis, laico petenti alte-
 ram speciem, non denegent. 6. Cura adhibeatur per vtran-
 que potestatem, ne Sacramento calicis irreuerentia exhibe-
 atur. Hanc concordiam & sub huiusmodi schemate, si au-
 thor proposuisset, Catholici forte non fuissent aspernatis
 at hæreses & erroneas confirmare persuasiones, vt author
 libri facit, ecclesia non consentiet.

Commu-
 nio sub y-
 traque spe-
 cie eate-
 nus permit-
 tenda.

QVA LINGVA SACRAMENTA
 administrentur sub eo, Tit.

Nihil

Nihil offendit, nisi sententia authoris esset, in Missa epistolam & Euangelium non legenda latine: quia sic renecere mus eum. Bene tamen agitur in ecclesia latina, ut Missa eadem lingua legatur, ad Vualdeñ. errorem cauendum.

ARTICVLVS XXII. DE DISCIPLINA Ecclesiastica.

Author. Qui cōtra professionē & votum, cōtraxerint. Displicet, & nō parum suspicionis habet, quod author præcipuos articulos nostra tempestate cōtrouersos, nescio quomodo furtiue commiscet, ut sub proprijs titulis non pspiciantur. Ita fecit superius de veneratione sanctorum, de imaginibus, de sacrificio Missæ: Hoc idem iam facit de cōlibatu cleri, & de votis monasticis: cum tamen viderit Lutheranos in confessione Saxonica Augustæ, illa suis titulis proprijs distinxisse & proposuisse.

At veniendo ad rem, primo author ait, Contrahētibus cōtra votum, episcopus loci humanitatem facere potuit, Hoc verum est & habet Canon 16. Concilij Calcedon. sed nō dicit qd in coniugio perseverabant: sed potius oppositum probatur, quia, inquit, ipsis confitentibus, & sic se accusantibus, & pprium facinus improbantibus, episcopus loci potuit eis humanitatem ostendere, non tam seueram pœnitentiam eis iniungēdo, sicut rigor canonū exigebat.

Author. Matrimonium tamen non dirimit, & testatur Augustinus.

Hoc inquam est falsissimum & de iure & patribus improbatum, expressam s. professionem & votum nō dirimere matrimonium, quia contrarium definitum est in c. cōsuluit c. insinuante extra. Qui cler. vel vouent, & 27. dist. c. c. presbyteris, c. vouentibus: Et in allegatis causa & quæstione c. vidua c. & quia aliquos c. ut lex c. quæ Christo cum concord. Et in eo ipso c. nuptiarum, quem allegat author, expresse dicit August. de vouentibus, Non solum

O in nuptias

A 2.
Cōcilium
Calcedon.

A 4.

Extra quī
cle. vel vo
uend.
27. dist. c.
presbyter.
27. q. 1. ca.
vidua.

nuptias capefcere, fed etiam fi non nubant, nubere velle, damnabile eft: quod etiam Hierony. eisdem ferme verbis teftatur. At fequētibz verbis deceptus fuit author, in hac materia non fatis eruditus, cum Auguftinus dicit damnari fidem voti fracti, quia primam fidem irritam fecerunt: fed non damnari nuptias & matrimonia: fimile quid dicit Theodorus. Verum in fcholis didiciffet votum simplex impedire matrimonium, fed non dirimere contractum: nō enim feperantur ab inuicem c. rurfus c. meminimus. Qui cler. vel vou. & c. quidam dift. 27. & funt verba B. Auguftini ad Iulianum. Votum vero folenne & impedit matrimonium contrahendum & dirimit contractum, per iura fuperius allegata: Loquitur ergo Auguftinus de voto fimplici, non de folenni, & expreffa professione. Hoc debebat author didiciffe ex Graciano poft dictum c. presbyteris fic dicentem. Hinc diftinguendum eft, quod vouentium alij funt fimpliciter vouentes, de quibus Auguftinus & Theodorus locuti funt: alij funt quibus poft votum benedictio accedit confecrationis, vel propositum religionis: de quibus Hierony. & Nicolaus, & Calixtus fcripferunt.

Quod odiofus perstringit monachorum ordinem præ cæteris, non videtur ex bono zelo factum. Multo minus quod tacite fuggillat diuerfitatem ordinum, & multitudinem monafteriorum, ex Lutherana fece apparet profectum, ficut & illa quæ cohærent: Sub fuco enim honeftatis illa proponunt Lutherani, vt Melanchton sæpe rhetoricatur & exclamat de fcholis habendis: verum illæ non minus egerent hodie reformatione, quàm monasteria. O di quando cogito, quæ grauitas erat doctorem, quæ honeftas magiftrorum, quæ difciplina fcholarium, quàm diligentes lectiones, difputationes, quàm frequens erat auditorium in omnibus Collegijs meo tempore Heidelbergæ, (hoc enim fuit primum ftudium meum approbatum.) Et confe

ro

ro ad tempora nostra, & quæ iam vidi & audiui, liberet potius flere, tanta facta est desolatio, ruina & deformatio. O tempora. Etiam in ecclesijs cathedralibus dignitas, existit scholastici: at prouentus recipiunt, etiam absentes, & raro docti. Porro de officio nihil curant, aut paræ substituent pauperes, qui minus accipiunt: at hic defectus notabilis per concilium generale omnino debet reformari.

ARTICVLVS XXIII. DE DISCIPLINA populi.

Iste articulus sicut & præcedens mores respicit: & profecto uterque status misere lapsus est à sua integritate, & magna egent reformatione: quod à multis copiose tractatum, & à pijs propterea desideratum concilium generale, quo his languoribus medicina fieret: sorte author, qui tam macre utranque rem tractauit, eo respexit indubie plura alaturus, ubi res poposcerit.

Author. Deinde vsus clauium, qui iurisdictionis dicitur. A 5.

Id quod ubique ferme desidero in authore libri, hic aperte ostenditur, eum in rebus Theologicis, speculatiuis & practicis, minus peritum & exercitatum: Nam Chimeram ab initio videmus, vsus clauium, qui iurisdictionis dicitur, & explicando ad excommunicationem transit. Nam si veros Theologos vel à limine salutasset: perspicuum ei fuisset aliam esse potestatem clauium, aliam iurisdictionis: Nouisset vsus clauium simplicibus etiam sacerdotibus communicatum, qui nullam habent excommunicandi iurisdictionem, nisi ex consuetudine hoc haberent incertis casibus .2. q. 1. Nemo. Et profecto mirandum est de prudentissimis & vere magnis viris ciuitatum imperialium Germaniæ: qui grauerunt si quis concilium ab Episcopo excommunicaretur, quod rarenter fiebat: Modo contendunt, & omnibus viribus enituntur, eorum simplices sacerdotes, coniugati, & cætera, ut pro libito possint excommunicari.

Nurmb. **municare.** Prudenter Senatus Nurmbergen. hanc insolentem prædicatorum suorum petitionem repudiavit: Res deo ad authorem libri, si nouisset Episcopum electum vel nominatum & confirmatum, posse excommunicare, suspendere, interdicere, & alia facere, quæ sunt iurisdictionis esto quod clauis non habeat, non sit sacerdos, vt definitum est clare in iure nostro c. Transmissam de elect. Imo non solum electus ad episcopatum, sed etiam archidiaconus, vicarius, Officialis Episcopi, non sacerdos, modo sit clericus, est capax vsus illius & potestatis excommunicandi, scriptum suum emendasset: Ideo quod ad iurisdictionem proprie pertinet, non dicitur esse clauium, in excommunicatione. Sic Bona. inquit, potestas excommunicandi est gladius, non clauis. c. 3. distinct. 19. Extense tamen possunt dici clauis ait Scotus, & bene appellatur potestas ligandi & soluendi in his, qui possunt excommunicare, vt Petrus Longobardus in textu habet ea distinct. Non ingredior materiam de clauis scientiæ & potestatis: sufficiat, quod euicerim vsus clauium, non esse iurisdictionis excommunicandi, quo tendit author. Hoc vnum superest, illas potestates esse distinctas ex eo conuinci, quod distincte Deus dedit potestatem clauium, promissive Matth. 16. Iohan. 20. executiue. Potestas autem iurisdictionis data est, dicente Christo ad Petrum. Si peccauerit in te frater tuus, &c. Et infra. Dic Ecclesiæ, quod si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus: loqr semper de illa iurisdictione in excommunicatione. Quia omnibus obuium est, sacerdotem non posse exercere potestatem clauium sine iurisdictione: alioquin posset absolvere non suum: Imo quislibet posset absolvere quælibet, vt indocte sensit Armac. In quæstionibus Armeniorum: quem tamen imprudenter sequitur Durandus, dicens multum improbabiler, hanc esse probabilem sententiam.

Aug

Author. Postremo de ieiunijs, ferijs, & delectu ciborum. A. 6.

Quantum veneni in hac breui periodo lateat, non me latet: sed prodeat qui velit, inueniet Eckium, modo vixerit, Ecclesie catholice assertorem: Nam quod viri pii ac docti (hominum eligentium sententia) in consulta se. Apo. cui supremus honor & iudicium debetur, in hac viatrice ecclesia, deberent decernere de ieiunijs, ferijs, delectu ciborum, & alijs ecclesie constitutionibus, non video quomodo fieri possit: Et maxime suspectus est author, quod ait, Quo nulli laqueum iniiciant, hæc vox luporum est, non ouium: nam & Lutherani contra ecclesiam, hunc inanem & falsum cauillum prætexunt: At dum respondebimus scriptis protestantium, huiusmodi dolos explicabimus. Hæc autem de libro dixisse, quàm breuissime fieri potuit, sufficiat.

SOLI DEO GLORIA.

SCRIPTA LV.
THERANORVM ADVERSVS LIBRVM
à Cæs. Maestrate oblatum: quæ & titulis & literis
Alphabeticis inscripserunt.

ARTICVLVS I. DE AVTHORITATE
conciliorum, datus ad art. IX.



Seft articulus nonus in libro nobis collocatus: toribus propositor: in quo profecto author vere & egregie ostendit schismaticis, & quàm necesse sit authoritatem ecclesie sequi & conciliorum, ad veram fidem & beatitudinẽ consequendam: Athi qui ecclesiam Dei reliquerunt, qui ex nobis exierunt, qui sibi fidem constituunt secundum Phantasmata mentis suæ, nõ possunt illa audire
P de